

Blinden en slechtzienden lopen tijdens de uitvaart tegen van alles aan

Foto's: PR

In maart schreef Vakblad Uitvaart over de uitvaart voor dove- en slechthorende familieleden. De gespecialiseerde uitvaartleider helpt. Maar hoe ervaren blinde en slechtziende bezoekers een uitvaart? In gesprek met de Bouwkundig Adviseur Toegankelijkheid Herman Evers.

Herman Evers rondde twee HBO-studies af (bouwkunde en commerciële economie) en maakte carrière als leidinggevende in de bouwwereld. Totdat het wegens een voortschrijdende visuele beperking echt niet meer ging. "Ik hield mijn collega's, mijn klanten en mezelf voor de gek. Daarop stortte ik in. Maar ik leerde er veel van en dat geef ik nu door."

Hij revalideerde bijna een jaar lang bij Koninklijke Visio (zie kader 1), expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen. Inmiddels adviseert hij daar overheden, de NS en ProRail over de toegankelijkheid van de gebouwen en ruimtes voor blinden en slechtzienden. Voor de uitvaartbranche heeft hij ook wel wat tips. Ook uit eigen ervaring.

Blindelings vertrouwen

Evers is al veertig jaar getrouwd met dezelfde vrouw, zijn steun en toeverlaat. Daarnaast heeft hij inmiddels zestien jaar een 'buiten-echtelijke relatie'. Het blijkt te gaan om een verhouding met de welbekende blinden-stok: een uitschuifbare wandelstok voorzien van rode en witte strepen met aan de ene kant een bal en aan de andere kant een handgreep. Om diverse redenen onmisbaar, vertelt Evers. "Op de eerste plaats omdat we hiermee oneffenheden en obstakels in en op het loopvlak moeten ontdekken en daarnaast omdat we, als blinden, juist zichtbaar moeten zijn." Hij gaat nuchter om

∴ Niemand kan ∴ ruiken dat je ∴ blind bent

met zijn beperking en maakt voortdurend woordgrapjes. Als we door zijn collega's in het – best overzichtelijke (!) – Visio-gebouw per ongeluk de verkeerde kant op worden gestuurd zegt hij: "Volg mij maar, je kunt me blindelings vertrouwen."

Geweldige uitvaartleider

Uiteindelijk belanden we in een vergader-ruimte die Evers lichtjes verduistert. Hij draagt een donker uitgevallen bril die hij tijdens het gesprek nu en dan afzet. Met de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van crematoria en uitvaartcentra is het volgens hem in veel gevallen goed geregeld (zie kader). "Het zijn vrij nieuwe gebouwen, met een brede toegang, vrijwel drempelloos, met veel ruimte tussen de stoelen. De pictogrammen kunnen wel wat groter trouwens. Bijvoorbeeld bij de toiletgroepen, want ik heb vaak genoeg mijn handen staan wassen terwijl ik een vrouw hoorde vragen wat ik daar deed. Als ze dan mijn blindenstok zien, begrijpen ze het wel."

Voor belangstellenden die blind of slechtziend zijn, is het bezoeken van een uitvaartplechtigheid dus meestal geen probleem. Moeilijker wordt het als er een actieve bijdrage wordt gevraagd, weet hij uit eigen ervaring. In december, zo vertelt hij, trok hij de stoute schoenen aan tijdens de crematie

van een jeugdviend. “Ik heb een speech gehouden. En dat klinkt eenvoudiger dan dat het is. Vergeet niet: ik zie bijna niets, dus ik kan de bezoekers ook niet aankijken. Wel bofte ik met een geweldige uitvaartleidster. Een buitengewoon empathische vrouw. Zij heeft eigenlijk alle problemen voor mij opgelost. Van het lopen naar het kathedoer en mij daar posteren tot en met het op de juiste positie plaatsen van de microfoons. Want dat alles zie ik natuurlijk niet. Mede door die hulp werd het een geweldige speech, vond de naaste familie.”

Hulp vragen

Het komt tegenwoordig vaak voor dat er tijdens de uitvaart foto’s op een muur worden geprojecteerd die het leven van de overledene weergeven. “Die zie ik ook niet. Ik heb zelfs een speciale bril met een opzetverrekijker, maar ook daar gaat het niet mee. Zeker niet als ik toevallig achteraan zit. Daarbij: een condoleanceregister tekenen is onmogelijk. Dat laat ik dus door mijn vrouw doen.” Iets dergelijks geldt ook voor een plechtigheid in een kerk of een bezoek aan een begraafplaats. “In een oude, klassieke kerk is de afstand tussen de kerkbanken telkens hetzelfde, dus die kan ik aanraken en zo kan ik mijn weg vinden. Is er sprake van het uitreiken van de communie, dan moet mijn vrouw mij naar voren begeleiden. Ik moet haar dan ook echt vasthouden, anders raak ik haar kwijt. Of ik moet hulp vragen. Exact hetzelfde geldt natuurlijk voor het bezoek aan een begraafplaats: eigenlijk kan ik dat niet alleen.”

1,5 meter-samenleving is lastig

Het aanraken van anderen is voor blinden en slechtzienden heel belangrijk. De 1,5

**⋮ Het gaat om
⋮ empathie**

meter-samenleving vindt Evers dan ook bijzonder lastig. Motor- of autorijden is uiteraard onmogelijk, maar met het openbaar vervoer reizen is nu ook problematisch doordat bepaalde ribbeltjeslijnen zijn afgeplakt of gewijzigd. “Ook in dit geval gaat het om empathie. Er is niks mis met hulp vragen, maar degene die het antwoord geeft moet wel zo empathisch zijn om de tijd te nemen. Een antwoord bestaande uit een aanwijzing of gebaar werkt niet. Aan de andere kant heb ik voor visueel beperkten ook een boodschap. En die luidt: laat maar merken dat je slechtziend bent. Dat kan dus door die blindenstok bij je te hebben. Niemand kan ruiken dat je blind bent.”

‘Gelukkig heb ik mijn vrouw’

Veel zienden associëren blindheid met de trefwoorden ‘braille’ en ‘blindengeleiden-

honden’. Volgens Evers fenomenen die steeds minder relevant zijn. “Braille wordt steeds minder onderwezen omdat de techniek steeds beter wordt. Op laptops, tablets en smartphones kun je woorden en teksten enorm opblazen. Dan de blindengeleidenhonden: het zijn er in Nederland maar vierduizend. Dat komt omdat je er wel een indicatie voor moet hebben. De hond moet bij je passen en ook echt wat te doen hebben. Helpen om naar je werk te gaan bijvoorbeeld. Of naar de kroeg, haha! Het gaat erom dat de hond een vaste route heeft. Dat geldt vanzelfsprekend nooit voor de gang naar een crematorium of begraafplaats, want daar kom je als het goed is maar eens in de zoveel tijd. Tussen haakjes: een blindengeleidehond kost 35.000 euro. Dat wordt wel vergoed door de zorgverzekeraar natuurlijk, vandaar die indicatie, maar toch. Kort en goed: als het om begeleiding gaat heb ik gelukkig mijn vrouw.” ●

Goed voorbereid

De grote uitvaartorganisaties stellen dat al hun gebouwen toegankelijk moeten zijn voor mensen met en zonder beperking. Er zijn medewerkers beschikbaar voor verschillende vormen van hulp, er kan gebruik gemaakt worden van rolstoelen en grote aula’s zijn vaak voorzien van een ringleidinginstallatie voor bezoekers met een auditieve beperking, aldus een woordvoerder van Yarden.

Martijn van de Koolwijk, woordvoerder van Dela : “Er wordt bij de bouw van nieuwe locaties uiteraard rekening gehouden met bezoekers met een beperking. In de brede zin des woords, dus niet alleen met blinden en slechtzienden. Uitgangspunt is dat bezoekers met een beperking net zo gemakkelijk als ieder ander onze locaties moeten kunnen bereiken, het gebouw kunnen benaderen én kunnen betreden. Bezoekers met een beperking worden gelijkwaardig behandeld. Wanneer bezoekers met een beperking algemene assistentie nodig hebben, zoals begeleiding in het gebouw, maar ook om veilig te vluchten bij calamiteiten dan wordt deze geboden door het altijd beschikbare personeel en ook wordt er in de BHV-plannen rekening gehouden.”

Training voor uitvaart-professionals

Bij Visio werken drieduizend mensen die dagelijks bezig zijn met hun hoofd, hart en handen voor het welzijn van blinden en slechtzienden van 0 tot 110 jaar. Ook werken zij met personen met een gecombineerde beperking, bijvoorbeeld zij die ook auditief of (licht) verstandelijk beperkt zijn. De medewerkers breidden als het ware het werk van de oogarts uit en helpen op het gebied van revalidatie, hulpmiddelen en ict. Het centrum staat open voor het geven van trainingen aan uitvaartprofessionals.

Vijf tips om rekening mee te houden

- Zorg voor brede doorgangen
- Voorkom drempels
- Bied duidelijke bewijzering en pictogrammen
- Begeleid blinden- en slechtzienden
- Neem de tijd